

Vergaderjaar 2012–2013

33 533

Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IX) voor het jaar 2013 (Incidentele suppletoire begroting staatsinterventie)

B

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN¹

Vastgesteld 25 juni 2013

Het voorbereidend onderzoek geeft de commissie aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Algemeen

De leden van de fractie van de **Partij van de Arbeid** hebben kennis genomen van de wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Financiën (IX) voor het jaar 2013 vanwege de nationalisatie van SNS. Deze leden hebben de volgende vragen.

De leden van de **SP**-fractie hebben kennisgenomen van het wetsvoorstel en zij hebben daarover een aantal vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

In de gewijzigde begrotingsstaat (artikel 3) wordt onder verplichtingen de stand ISB – SNS Reaal N.V. opgeteld tot 5.000.000 (x € 1.000). Klopt het dat dit bedrag € 5.336.637 (x € 1.000) dient te bedragen? Zo ja, hoe gaat de regering dit corrigeren?

De hoogte van de vergoeding van de afgegeven garantie ten behoeve van de vastgoedbeheersorganisatie alsook de rentevergoeding voor het overbruggingskrediet ten behoeve van SNS Reaal N.V. zouden volgens de memorie van toelichting nog moeten worden vastgesteld. Is dit inmiddels gebeurd? Zo ja, wat zijn de betreffende premies respectievelijk rentes? Deze leden hebben begrepen dat de resolutieheffing via een afzonderlijk wetsvoorstel zal worden ingediend. Wanneer kunnen zij deze verwachten?

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Van der Linden (CDA), Terpstra (CDA), Sylvester (PvdA), Essers (CDA) (voorzitter), Witteveen (PvdA), Nagel (50PLUS), Elzinga (SP), Koffeman (PvdD), Reuten (SP), Knip (VVD), Hoekstra (CDA), Van Boxtel (D66), Backer (D66), Vos (GL), De Boer (GL), De Lange (OSF), Sent (PvdA), Postema (PvdA), Van Strien (PVV), Faber-van de Klashorst (PVV), Ester (CU), De Grave (VVD) (vicevoorzitter), Bröcker (VVD), Kok (PVV), Buijn (VVD)

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel wordt melding gemaakt van een uit te voeren evaluatie. Wat is thans de status daarvan? Deze leden worden te zijner tijd graag van de uitkomsten van genoemde evaluatie in kennis gesteld.

Ten aanzien van de Interventiewet is in het kader van de nationalisatie van SNS Reaal gesteld dat deze hiaten bevat. Kan de regering aangeven welke dit zijn? Wanneer kunnen de aan het woord zijnde leden, indien hier aanleiding toe is, een aanpassing van de Interventiewet verwachten? In hoeverre wordt dit ook in Europees verband afgestemd?

Wat is het oordeel van de regering over de thans ontstane marktordening voor wat betreft het Nederlandse bankwezen? Wat is de regering voornemens te doen om de concurrentie te bevorderen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

Overnamekosten van SNS Reaal voor de staat

De leden van de SP-fractie hebben een aantal vragen over de overnamekosten van SNS Reaal voor de staat. Met de overname van SNS Reaal is voor de staat € 2,7 mld. aan vermogensverschaffing, € 1,1 mld. aan leningen en € 5 mld. aan garanties gemoeid.² Is er intussen zicht op of de leningen inderdaad binnen respectievelijk 6, 9 en 12 maanden zullen worden terugbetaald? Wat is de looptijd van de garanties? Waarop is de vergoeding voor deze garanties inmiddels vastgesteld? Houdt de regering intussen rekening met de mogelijkheid dat een deel van deze garanties wordt ingeroepen?³ Ziet de regering de vermogensverschaffing van € 2,7 mld. in feite als een verliespost voor de staat (verliesafdekking voor het bedrijf) waarvan het gezien de huidige informatie en de huidige omstandigheden onwaarschijnlijk is dat deze binnen bijvoorbeeld vijftien jaar inclusief rentekosten zal worden omgezet in een bate? Zo nee, welke bate verwacht de regering op welke termijn? In de voorgaande twee zinnen wordt onder bate «directe beleggingsbate» (rendement) verstaan; daarnaast kan de regering stellen dat er indirecte baten zijn aangaande de instandhouding of het functioneren van het bankstelsel.

Vermeden kosten voor banken opgebracht door belastingbetaler

De leden van de SP-fractie weten dat de regering de aan het onderhavige wetsvoorstel gerelateerde bankenheffingen («resolutieheffing» en heffing depositogarantiefonds) in afzonderlijke wetsvoorstellen vat. Vanwege de samenhang met het onderhavige voorstel – en zo de integrale beoordeling ervan – wensen zij deze heffingen op hoofdlijn bij het onderhavige wetsvoorstel te betrekken. In dit verband hebben zij de volgende opmerkingen en vragen.

Indien SNS Reaal niet door de staat zou zijn overgenomen dan zou het bedrijf failliet zijn gegaan en zouden de overige banken de gegarandeerde deposito's van ongeveer € 35 mld. hebben moeten opbrengen waartegenover zij een bate van vermoedelijk ongeveer € 30 mld. uit de boedel zouden verwerven waarmee voor deze banken een kostenpost van ongeveer € 5 mld. zou resulteren (het gaat hier om de prijs c.q. de kosten van het vertrouwen van het publiek in de banken – ziet de regering dit ook zo?).⁴ Door de overname blijft deze kostenpost voor de banken

² Zo maken de leden van de SP-fractie op uit het voorliggende wetsvoorstel en uit de memorie van toelichting horende bij dit wetsvoorstel.

³ Bij de vragen uit de Tweede Kamer en de antwoorden daarop (33 533, nr. 4) is vraag 26 en het antwoord daarop semantisch interessant. Vraag: «Kan met zekerheid worden gesteld dat de garantie van 5 miljard die de staat heeft verstrekt voldoende is?» Antwoord: «Ja, naar alle waarschijnlijkheid wel ...» (blz. 12).

⁴ Een en ander blijkt naar het oordeel van de leden van de SP-fractie uit de brief van de minister van Financiën van 1 februari 2013 (33 532, nr. 1).

achterwege. Daartegenover staat dat de banken in 2014 een bijdrage van ongeveer € 0,3 mld. leveren.⁵ Met de overname van SNS Reaal door de staat neemt de staat dus een kostenpost van € 4,7 mld. over van de banken. Dit is dus als het ware een schenking van de staat (en zo de belastingbetalers) aan de banken. Ziet de regering dit ook zo?

In onder andere het debat van 6 februari 2013 met de Tweede Kamer zette de minister van Financiën omstandig uiteen dat de overige banken – althans volgens DNB – in 2013 en 2014 samen niet meer dan € 1 mld. aan DG-heffingen c.q. «resolutieheffing» kunnen opbrengen op straffe van in het bijzonder gereduceerde kredietverlening in de nabije jaren.⁶ Evenals de regering mengen de leden van de SP-fractie zich niet in deze appreciatie van DNB omdat de specifieke informatie daartoe ontbreekt.

De leden van de SP-fractie zijn echter van mening dat voor de kwestie of een geschenk van € 4,7 mld. aan de banken gerechtvaardigd zou kunnen zijn, niet slechts de huidige balanspositie van de banken relevant is. Relevant is ook of de banken op wellicht middellange termijn beter in staat zijn om alsnog hun kostenpost van € 4,7 mld. te voldoen. In dit verband vragen de leden van de SP-fractie aan de regering of zij overwogen heeft de banken thans voor het volle bedrag van € 4,7 mld. (c.q. € 5 mld.) aan te slaan maar hen tegelijkertijd voor dit bedrag een lening te verstrekken bijvoorbeeld in de vorm van «cumulatieve inkomstobligaties».⁷ Zo houdt de staat een claim op de banken tegen de tijd dat zij hun balanspositie hersteld hebben en wellicht weer terugkeren naar de rendementen van gemiddeld ruim 14% uit de 10 jaren voorafgaande aan 2008 (zie de grafiek «winstgevendheid Nederlandse banken»). Indien zij dit overwogen heeft, wat heeft haar ertegen doen besluiten? Indien zij dit niet overwogen heeft, is zij dan bereid dit bij nader inzien alsnog te overwegen?

Voorts lijkt een regeling in de vorm van de hierboven bedoelde claim in overeenstemming met de wet (Wft) en de bedoeling van de wetgever met betrekking tot het depositogarantiestelsel (DGS).⁸ Deelt de regering deze opvatting? De regeling die de regering vooralsnog voorstelt, lijkt af te wijken van de bedoeling van de huidige wet.⁹ Dat het in feite door toedoen van de regering niet tot faillissement van SNS Reaal gekomen is en dat daarom het DGS niet in werking is getreden, is formeel doch niet materieel relevant. In paragraaf 2 van zijn brief van 1 februari (33.532, nr. 1, blz. 6) somt de minister van Financiën de voor banken bijkomende voordelen van de nationalisatie op.

⁵ € 1 mld. aan SNS-gerelateerde heffing («resolutieheffing») minus twee maal de ontheffing van € 0,35 mld. voor het DG-fonds (in 2013 en 2014). Voor de hoofdzaak van het vervolg is de calculatie van de heffingen inclusief of exclusief belastingaftrek secundair. Waar in het vervolg het bedrag van € 4,7 mld. staat, kan ook € 4,5 mld. gelezen worden.

⁶ De visie van DNB blijkt ook uit de notitie «Onderbouwing maximale resolutieheffing i.v.m. nationalisatie SNS Reaal» (bijlage bij 33.533, nr. 4). http://www.eerstekamer.nl/overig/20130417/onderbouwing_maximale/document

De leden van de SP-fractie vragen de regering om DNB te verzoeken hun brieven, rapporten en notities (voor zo ver relevant voor de Kamer) tevens digitaal te verstrekken of in ieder geval een digitaal verwerkbaar PDF daarvan te leveren. De documenten in huidige vorm kunnen niet digitaal geannoteerd worden en er kan ook niets digitaal opgezocht worden. Een document zoals het bovenstaande is ook niet voorzien van de afzender en van een datum.

⁷ Obligaties met een cumulatief recht op rente als de winst dit toelaat. Deze kunnen ook gecombineerd worden met een gestaffeld oplopende rentevoet (inflatie-geïndexeerd bijvoorbeeld van 1% tot 10% rente) om de banken t.z.t. aan te zetten tot aflossing.

⁸ Artikel 3: 259, lid 2 van de Wet op het financieel toezicht luidt: «Er is een depositogarantiestelsel dat tot doel heeft depositohouders te compenseren in het geval een bank niet in staat is te voldoen aan haar verplichtingen die voortvloeien uit vorderingen uit deposito's. Banken dragen de kosten van het depositogarantiestelsel.»

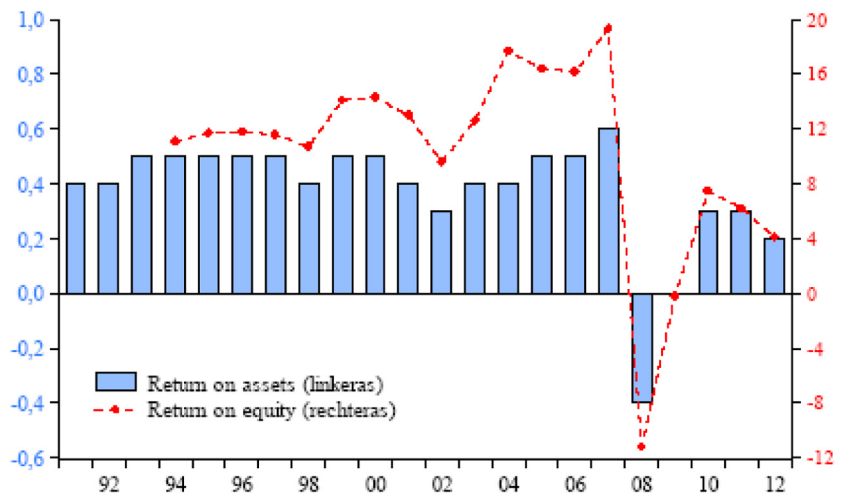
⁹ Zie het wetsvoorstel Invoering van een tijdelijke heffing voor de bankensector (Tijdelijke wet resolutieheffing 2014) (33 653).

Kapitaal, rendement en uitgekeerde dividenden van banken

De leden van de SP-fractie worden ten slotte graag geïnformeerd over een aantal cijfers.

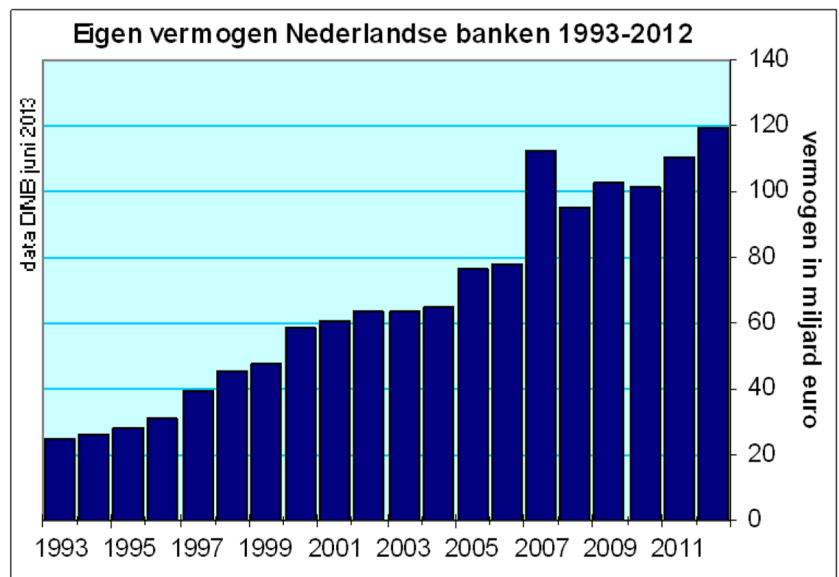
De onderstaande eerste grafiek is afkomstig uit de in voetnoot 6 aangehaalde notitie van DNB (blz. 5).

Winstgevendheid Nederlandse banken

Bron: DNB (2012 betreft raming)

De tweede grafiek geeft de ontwikkeling van het vermogen van Nederlandse banken (kapitaal + reserves) dat tussen 1993 en ultimo 2007 opliep van € 45 mld. tot € 112 mld. (€ 119 mld. in 2012).¹⁰

Het Nederlandse BBP liep van 2008 tot ultimo 2012 op van € 594 mld. tot € 601 mld. (lopende prijzen): +1%.¹¹ De grafiek laat zien dat het eigen vermogen van banken in dezelfde periode opliep van € 95 mld. tot € 119

¹⁰ Data afkomstig van DNB, webpagina statistieken, tabel 5.2 (16 juni 2013). <http://www.statistics.dnb.nl/usr/statistics/excel/t5.2nm.xls>.

¹¹ CBS Statline (16 juni 2013).

mln.: +25%. Dat kan, afhankelijk van de activa-ontwikkeling, bijdragen aan verbetering van de balansstructuur, maar uiteindelijk komt dit in termen van «aandeelhouderswaarde» ten goede aan de aandeelhouders.¹² Ziet de regering dit ook zo?

Kan de regering aangeven hoeveel dividend de Nederlandse bankensector over ieder van de jaren 1998–2012 uitkeerde (inclusief dividend ledencertificaten Rabobank)? Kan de regering ook aangeven wat de winstuitkeringspercentages van de bankensector over de jaren 2009, 2010, 2011 en 2012 waren? Kan de regering eveneens aangeven wat in 2012 het aandeel in het totale balanstotaal van banken is van ieder van de «systeembanken» Rabogroep, ING, ABN-AMRO, SNS en van het subtotaal van de overige banken?¹³

De leden van de commissie zien de beantwoording van voorgaande vragen met belangstelling tegemoet. Zij verzoeken de regering de memorie van antwoord bij voorkeur binnen vier weken aan de Eerste Kamer te doen toekomen.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Essers

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Van Dooren

¹² Voor de Rabobankgroep ligt dit anders.

¹³ Balans van de in Nederland gevestigde *Monetary Financial Institutions* (mfi's) (exclusief DNB), niet gecorrigeerd voor securitisaties (totaal 2012: € 2.493 mln.); cf. Tabel 5.2 DNB.